

Asiakirjan diaarinumero: 56/2023

Päivämäärä: 21.02.2023

Otsikko: Mänttä-Vilppula, Vuorikatu 1, rakennuksen siirtäminen uuteen paikkaan, poikkeamislupahakemus

Allekirjoittajat:

Nimi	Allekirjoitettu tunnisteella	Allekirjoituspäivä EE(S)T
Hinnerichsen Miia Kariina	Vahva	2023-02-21 09:52
Lyyra-Seppänen Anna	Vahva	2023-02-21 09:57
Katariina		

Tämä dokumentti sisältää:

- Etusivun
- Alkuperäisen dokumentin (tai dokumentit)
- Sähköiset allekirjoitukset. Nämä eivät ole asiakirjan sivuilla nähtävillä, mutta ovat sähköisesti liitettyinä.

Tämä tiedosto on sinetöity digitaalisella allekirjoituksella, joka toimii asiakirjan eheyden takaajana. Asiakirjamuoto tukee pitkäaikaista säilytystä.

[Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta >](#)

Mänttä-Vilppulan kaupunki
Rakennusvalvonta
Lupapiste

Lausuntopyyntönnö 30.1.2023

MÄNTTÄ-VILPPULA, VUORIKATU 1, RAKENNUKSEN SIIRTÄMINEN UUTEEN PAIKKAAN, POIKKEAMISLUPAHAKEMUS

Pirkanmaan maakuntamuseolta pyydetään lausuntoa poikkeamislupaun, joka mahdollistaisi ns. Lybeckin liiterin siirtämisen Vilppulankosken tuntumasta, Koivuniemestä Vilppulan museon pihapiiriin, osoitteeseen Vuorikatu 1. Siirtämiseen tarvitaan poikkeamislupa, sillä rakennuksella on nykyisellä paikallaan asemakaavassa suojelumerkintä ja siirtämisen katsotaan olevan poikkeamista asemakaavan suojelumääräyksestä. Maakuntamuseo on tutustunut hankkeeseen ja toteaa seuraavaa.

Lybeckin liiteri on inventoitu vuonna 2016 Koivuniemen rakennusinventoinnin yhteydessä (Antikainen, 2016). Sen mukaan rakennus on alkujaan sijainnut Vilppulan Elämänmäellä, jonne tohtori Edvard Wilhelm Lybeck (1864–1919) perusti parantolan. Parantola toimi aluksi Katajamäen kruununtorpassa, mutta 1900-luvun alkuvuosina alueelle rakennettiin myös uusia rakennuksia, mm. suurempi hoitolarakennus ja liiteri. Liiteriä käytettiin polttopuiden säilytykseen ja pyykin kuivaamiseen. Kansallisromanttista tyyliä edustavassa talousrakennuksessa oli alun perin pärekatto.

Vuonna 1976 Lybeckin liiteri tai Katajamäen liiteri, kuten sitä myös on nimitetty, oli alkuperäisellä paikallaan purku-uhan alla, jolloin Vilppulan kunta siirretti sen nykyiselle paikalleen Koivuniemeen. Liiteri on maalattainen ja ns. läpiajettava. Perustuksena on nurkkakivet. Seinien alaosat ovat pyöröhirttä ja raolliset. Yläosat ovat veistettyä hirttä ja kaikilla sivulla on kaunismuotoiset aukotukset. Runko levenee ylöspäin. Rakennuksessa on todennäköisesti ollut ainakin osittainen välipohja, joka on kuitenkin siirrossa jätetty rakentamatta ja rakennus on kokonaan avointa tilaa. Aumakatto on katettu tyyliin sopimattomalla modernilla palahuovalla.

Rakennuksella on säilyneisyytensä, ikänsä ja rakennustyyliinsä vuoksi arkkitehtonisia ja rakennusperinteisiä arvoja sekä sosiaali- ja henkilöhistoriallisia arvoja liittymisestä parantolaan, terveydenhoidon historiaan ja E.W. Lybeckin elämäntyöhön. Kookkaan rakennuksen maisemalliset arvot ovat heikentyneet alkuperäiseltä paikalta siirtämisen, rakennukselle epätyypillisen sijoituspaikan ja ympäristön pusikoitumisen vuoksi.

Liiterin nykyisellä sijaintipaikalla on voimassa vuonna 1990 hyväksytty Vilppulan keskustan rakennuskaavan muutos, jossa rakennukselle on osoitettu sen pohjanalan mukainen rakennusala sekä sr-merkintä (suojeltava rakennus). Lisäksi alueella on voimassa Mänttä-Vilppulan keskustaajaman osayleiskaava 2030 (hyväksytty 2019) sekä Pirkanmaan 2040 maakuntakaava (hyväksytty 2017), joissa molemmissa alue on osoitettu osaksi *Vilppulan kirkon ja Vilppulankosken ympäristön* maakunnallises-

ti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä. Viimeksi mainitut merkinnät perustuvat maakuntakaavaa varten laadittuun selvitykseen *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016* (Pirkanmaan liitto). Siinä liiteri mainitaan yhtenä arvoalueen rakennuskulttuurin ydinkohteista.

Vilppulan museon pihapiirissä, paikalla, jonne liiteri on tarkoitus siirtää, on voimassa vuonna 1945 hyväksytty asemakaava, joka ei vastaa tontin nykyistä käyttöä ja josta puuttuvat rakennetun ympäristön vaalimiseen tähtäävät merkinnät. Kaava ei vastaa nykyisen maankäyttö- ja rakennuslain vaatimuksia ja onkin katsottava vanhentuneeksi maankäytön ohjauksen välineenä. Lisäksi alueella on voimassa Mänttä-Vilppulan keskustaaajaman osayleiskaava 2030, jossa museo on osoitettu kulttuurihistoriallisesti merkittäväksi rakennusryhmäksi. Sitä koskevan kaavamääräyksen mukaan rakennusryhmän arvojen säilyttäminen tulee olla kaikkien maankäyttöhankkeiden tärkeänä tavoitteena. Maakuntakaavassa museolla ei ole suojellun tähtääviä merkintöjä; alue on merkitty taajamatoimintojen alueeksi.

Edellä mainittu osayleiskaavan suojelumerkintä perustuu sitä varten laadittuun rakennetun ympäristön selvitykseen (FCG, 2018), jonka mukaan nykyisin Vilppulan museona toimiva Pukkilan talo (kohde 112) rakennettiin alun perin seurakunnan käyttöön vuonna 1912. Vuoden 1914 alusta Vilppulan kuntakokous siirtyi pitämään kokouksia Pukkilan talolla ja vain muutamaa vuotta myöhemmin Vilppulan kunta osti talon sekä pääosan tilan maista seurakunnalta. Taloa alettiin kutsua kunnantoimistoksi ja myöhemmin kunnanvirastoksi. Nykyisin Pukkilan talossa toimii Vilppulan koulumuseo ja tilan kivinavetassa on museon päänäyttelytila.

Poikkeamislupahakemuksen mukaan liiterin siirto liittyy Vilppula-Seuran ja Mänttä-Vilppulan kaupungin yhdessä toteuttamaan kotiseutumuseon kehittämiseen. Liiteri siirrettäisiin nykyiseltä paikaltaan Vilppulan museon pihan itäosaan, siten että päärakennuksen, liiterin ja navetan väliin muodostuisi luonteva neliömäinen piha-alue. Nykyisin pääosin käyttämätön liiteri, jonka katto vuotaa, saataisiin siirron jälkeen kunnostettua, otettua hyötykäyttöön ja sen säilyminen siten turvattua. Museon aluetta koskeva asemakaava on tarkoitus uudistaa käynnistymässä olevan Vilppulan Parkkivuoren asemakaavanmuutoksen yhteydessä.

Pirkanmaan maakuntamuseo katsoo, että jo kertaalleen siirretyn rakennuksen siirtäminen voisi lähtökohtaisesti olla mahdollista rakennuksen nykyiseen sijaintipaikkaan liittyvästä vahvasta suojelustatuksesta huolimatta. Vilppulan museon pihapiiriä tuoreessa yleiskaavassa koskevan kulttuurihistoriallisesti merkittävän rakennusryhmän suojeluun tähtäävän merkinnän voidaan katsoa siirron jälkeen kattavan myös pihapiiriin siirretyn liiterin. Maakuntamuseo pitää kuitenkin tärkeänä, että Vilppulan museon aluetta koskeva asemakaava uudistetaan mahdollisimman pian, esimerkiksi mainitun Parkkivuoren asemakaavanmuutoksen yhteydessä, jolloin liiterin ja koko museon pihapiirin suojelustatus saadaan hoidettua asianmukaiseksi.

Maakuntamuseo katsoo, että valittu sijoituspaikka on onnistunut, ja että huolellisesti toteutettuna siirto parantaa rakennuksen säilymismahdollisuuksia ja voisi jopa vahvistaa sen kulttuurihistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Museon pihapiirissä se tulisi käyttöön tapahtumaliiterinä. Samalla voitaisiin kertoa rakennuksen ja parantolan historiasta. Poikkeuslupan ehdoksi tulee kuitenkin asettaa, että viimeistään rakennus-

lupavaiheessa hankkeessa on laadittu asianmukaiset rakennuksen nykytilan dokumentointi ja siirtosuunnitelma.

Siirtosuunnitelmassa tulisi kuvata, millä tavalla rakennus on tarkoitus purkaa ja siirtää, miten rakennus perustetaan uudelle paikalle, miten rakennus kootaan, millaisia muutoksia rakennukseen tehdään ja mikä on sen tuleva käyttötarkoitus sekä sen asettamat vaatimukset. Pirkanmaan maakuntamuseo suosittelee, että rakennukseen tehtäisiin siirron yhteydessä mahdollisimman vähän muutoksia, rakennus toteutettaisiin lohkoille nurkkakiville, maalattaisena ja kate uusittaisiin siirron jälkeen kolmiorimahuopakatteena. Dokumentointi ja siirtosuunnitelma tulee liittää rakennuslupaan ja siirtoa koskevasta rakennusluvasta pyytää Pirkanmaan maakuntamuseon lausunto.

Siirtosuunnitelman kohteena oleva liiteri sijaitsee Vilppulan taistelu -nimisen muun kulttuuriperintökohteen (muinaisjäännöstunnus 1000046616) alueella. Laaja kohde käsittää vuoden 1918 sisällissodan aikaisen taistelupaikan, joka historiallisten tietojen perusteella rajautuu lähinnä Vilppulankosken rannoille, rautatie- ja maantiesillan kupeeseen. Tehdyissä tarkastuksissa ei alueella ole pystytty havaitsemaan kiistattomasti taisteluun liittyviä jäännöksiä. Näin ollen Pirkanmaan maakuntamuseolla ei ole liiterin siirtohankeesta arkeologisen kulttuuriperinnön osalta huomautettavaa.

Pirkanmaan maakuntamuseo puoltaa poikkeusluvan myöntämistä edellä kuvatuin ehdoin.

Yksikön päällikkö

Anna Lyyra-Seppänen

Tutkija

Miia Hinnerichsen

Tiedoksi: Museovirasto/Kulttuuriympäristöpalvelut; Pirkanmaan ELY-keskus/Y-vastuualue/Yhdyskunnat ja luonto; Pirkanmaan liitto

MH/as/kml/au/mh